

TÁVOL A FORGATAGTÓL

A MŰTÉTEM ELŐTT BOSZORKÁNY VOLTAM, AZELŐTT ÖRDÖG, MOST PEDIG ABIGÉL. SZERETTEM VOLNA LENNI. BÓDIS ABIGÉL A LEGTÖBBSZÖR NEM MEHET A BÁLBA, MERT VESEÁTÜLTETÉSE MIATT GYAKRAN KEZELIK A KOLOZSVÁRI KÓRHÁZBAN, MOST PEDIG A FERTŐZÉSVESZÉLY MIATT KELLETT OTTHON MARADNIA

MULATSÁG KEZDŐDIK

FELHÍVÁS TÁNCRA, KORA REGGEL, TŰLÖKKŪRTTEL

VARJUVÁR

A SZTÁNAI NYARALÓTELEP LEGHÍRESEBB ÉPÜLETE KÓS KÁROLY – EREDETILEG HÉTVÉGI HÁZNAK SZÁNT – EGYKORI OTTHONA

MUZSIKASZÓ, CSENDŐRÖKNEK

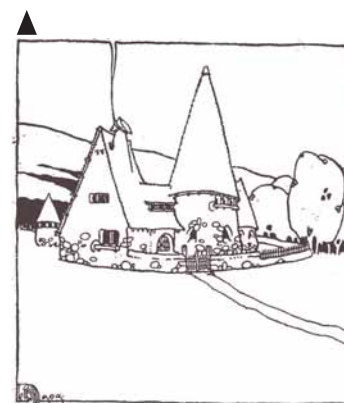
SZÖVEG ÉS FÉNYKÉP: ERDÉLYI ESZKIMÓ PÉTER

„Sztánán, lent a faluban nagy bál volt. Nagy környék minden urasága be volt invitálva. Reggel felé előtörtek a székelek és a falu legényesét járták. Szép szál, vékony legények voltak. Harmadnap visszautaztunk Budapestre egy felséges emlékekkel és a »Nem élhetek muzsikaszó nélkül« tervével” – jegyezte le Móricz Zsigmond 1914 farsangját követően

Tizenöt évvel ezelőtt Sztána halálusáját kísérhettem nyomon. A falu gyors ütemben pusztult, megszűnt a téesz, bezárt az alabástrombánya, a gazdáknak csak földet adott az állam, de gépekre nem futotta. A fiatalok a városba menekültek, az idősebbek pedig sorra haltak el, mígnem új pap érkezett a százfős falucskába, azzal az elhatározással, hogy mindenáron életet lehel a helyi közösségbe.

NEM ÉLHETEK MUZSIKASZÓ NÉLKÜL

„A Kós Károly-féle farsang, vagyis a jótékonybáti bál újjáélesztése bizonyult a legerősebb közösségformáló erőnek. Nem csupán az elszármazottak és a környékbeliek jönnek, de különvonton rengeteg magyarországi vendég is. Minden évben a falunk színiköri előadásai robbannak igazán na-

gyot” – mondja nem kis büszkeséggel Papp Hunor református lelkész, aki az előadásokban rendre szerepet is vállal: a közkedvelt Hófehérke és a hét törpe mesében természetesen a főszereplő hölgyet játssza – szakállasan.

ÚRI MURI

„Valójában minden Kós Károlylyal, a híres erdélyi polihisztorral kezdődött, aki hála istennek a

Valójában minden Kós Károlylyal, a híres erdélyi polihisztorral kezdődött, aki hála istennek a falunk mellett építette fel híresnevezetes Varjúvárát, és 1914-ben itt tartotta meg Erdély 20. századi történelmének legemlékezetesebb mulatságát, amelyre Móricz Zsigmond barátját is elhívta

falunk mellett építette fel híresnevezetes Varjúvárát, és 1914-ben itt tartotta meg Erdély 20. századi történelmének legemlékezetesebb mulatságát, amelyre Móricz Zsigmond barátját is elhívta” – magyarázza Kós Béla. Úgy tudja, nagypapa azért kimondottan itt épített magának házat, mert jó ismerősei miatt Erdélyben, pontosabban Kalotaszegen akart maradni, és ez a falu épp félúton volt

Sepsiszentgyörgy, illetve Budapest között: e két városban kapta a legtöbb megbízást.

„Abban az időben még a nagygazdák leányainak is kötelező volt a vendégeket alkalomadtán kiszolgálni, a legényeknek pedig megtiszteltetés volt

fellépni az úri közönség előtt. Szinte versengtek egymással, hogy kit válasszanak ki a táncok bemutatására. Lánykoromban én is többször segédkeztem a tiszteletes úrnál, amikor Kós Károly látta vendégül, de mi annyira tartottunk a szigorú nagyságos úrtól, hogy jószerivel rá sem mertünk nézni” – meséli Bódis Borbála, a falu talán legeszesebb asszonya.

FARSANG JÓZSI
ÁLTALÁBAN KÉT MÉTERNÉL MAGASABB ÉS
OLYAN NEHÉZ, HOGY LEGALÁBB HÁROM MARKOS
LEGÉNYNEK KELL VÉGIGTÁNCOLTATNIA A FALUN.
MÉG JÓ, HOGY A TOKOS BANDA ZENESZŐVAL
KÍSÉRI A KÜZDELMET

MAGYAROK

„Farsang Józsi máglyára vetése elengedhetetlen látványosság. A néphagyomány szerint így valójában a telet égetik el” – magyarázza Palocsay Kata kolozsvári egyetemi tanár, aki szabadidejében bábkészítéssel foglalkozik, és Sztánán épp ő irányítja Józsi elkészítését.

„A máglya fényénél általában több legény is akad, aki a csúszós havon megmutatja a falu népének, hogyan lehet cifrázni a néptáncokat. A szinte követhetetlen lábmozgással szaporázott legényest minden férfi másképpen járja, annyira lehet díszíteni” – mondja Szakács Barnabás, aki amellet, hogy a budapesti Sztánai Műhely vezetője, annak az emléktáblának is a készítője, amely az első Kós–Móricz-féle farsangnak állít emléket.

Az ünnepség legizgalmasabb

A máglya fényénél általában több legény is akad, aki a csúszós havon megmutatja a falu népének, hogyan lehet cifrázni a néptáncokat. A szinte követhetetlen lábmozgással szaporázott legényest minden férfi másképpen járja, annyira lehet díszíteni.

pillanata a gyerek-jelmezbál. Az egyik nyertes egy „menyasszony”, éppen a pap kisfia. Ő azért kapott oklevelet, mert érte ígérte valaki a közönségből a legtöbb pénzt. „Százezer lejt adtam volna a keresztlányoméért, jaj, de mit is beszélek, hát persze hogy a keresztfioméért – mondta egy büszke, kissé a „menyasszony” sikerétől megzavarodott férfi.

ELEVEN HAGYOMÁNY

BÁR A MAI FARSANG A KÓS-FÉLE MULATSÁG FELELEVENÍTÉSE, BŐVEN AD LEHETŐSÉGET A KLASSZIKUS HAGYOMÁNYŐRZÉSRE IS

TŰZ

„Sok időstől hallottam, hogy amikor megszólal a muzsika, nem bírnak magukkal, nem tudnak parancsolni a lábuknak. A magyar tánc szertelen, nincs benne rendszer, rögtönzések sorozata, amit a külföldiek képtelenek utánozni” – gondolkodik

hangosan Hercz Vilmos táncművész.

Késő este a vendégek és a vendéglátók élesen elkülönülnek. Az erdélyi ifjak a kultúrházban valamelyik kolozsvári rockbanda zenéjére pörögnek, míg a magyarországiak éppen ott gyűlnek össze, és népzenei húzatnak, ahol 103 éve Móricz és Kós mulatott...

ZENÉLŐ EXPRESSZ

GYORSAN HÍRE MENT AZ ESEMÉNYNEK. KULTURÁLIS KERETE VILÁGOS, EGYRE TÖBBEKET VONZ, LEGENDÁK SZÖVŐDNEK HOZZÁ

Móricz: „Ez aztán egy remek éjszaka. Vidéki alakok, vidám és groteszk figurák, cigány és úr, úr és cigány, bor és nóta és sok beszéd. Egyéni fejek, személyes haj és szakáll viseletek és oly páratlan magyar dialektus, mintha az erdélyi fejedelmek korában volnánk. Sírvingadás, politika, adoma, politika, gazdasági hevületek és politika, és duhajság és politika, és bor és bor és politika és politika... Soha ilyen pezsgő kedvet s mikor pezsgőt kaptak, soha ilyen gyermeki örömet. Ezt megírom...”

Kós: „Gyönyörű kép volt. Én csak Móriczot

figyeltem. Először belesápadt, aztán kivörösödött, végül felállt és úgy nézte végig az egész táncot, amely cca. egy jó fél órát tartott. Ekkor Móricz felkiáltott: »Az Istenért! Ilyet elképzelni sem tudtam! Pezsgőt! Pezsgőt!«”

„Gyönyörű kép volt. Én csak Móriczot figyeltem. Először belesápadt, aztán kivörösödött, végül felállt és úgy nézte végig az egész táncot, amely cca. egy jó fél órát tartott. Ekkor Móricz felkiáltott: »Az Istenért! Ilyet elképzelni sem tudtam! Pezsgőt! Pezsgőt!«”

BÁLI ALKALOM

Minden bálnak vannak hívatlan vendégei is, itt leginkább a román rendőrség és csendőrség képviselői. Egy-egy kisbusszal érkeznek, a kultúrház bejáratánál megállnak. Hajnalig képesek teljes páncéltatban ülni és figyelni. Egyszer-egyszer a járási elöljáróság is megjelenik feleséggestül, és bár a rendfenntartókat és a hivatalosságot is megvendégeli a pap, végül reménytelenül magukra maradnak.

E különleges alkalomkor viszont a Hargita IC kivételesen Sztána apró vasút-

A MÚLTRA EMLÉKEZVE

NAGY IDŐK FARSANGJAINAK TANÚJA, A RÉGI ÉS A MEGÚJULT HAGYOMÁNY ÖSSZEVETÉSÉNEK LEHETŐSÉGÉVEL

E különleges alkalomkor viszont a Hargita IC kivételesen Sztána apró vasútállomásán is megáll.

SZÁN HELYETT SZEKÉR

KICSI FALU, ÉPP KICSI HÓ. LÓ VISZONT VAN BŐVEN. AZ IDŐJÁRÁS DÖNTI EL, MIT HÚZNAK, DE AZ BIZTOS, HOGY VENDÉGEK SOKASÁGÁT SZÁLLÍTJÁK

állomásán is megáll. „A vasúti igazgatáson dolgoztam hosszú ideig, és tudtam, ha egy állomáson legalább negyvenöt le akarnak szállni, meg lehet kapni a megállási engedélyt. Mi egyszer száznegyvenen értünk Budapestről” – mosolyog Papp Levente.

Papp Hunor tiszteletes szerint a százéves évfordulón a helybéliekkel együtt nagyjából nyolcszázan

lehattunk. Legalábbis a jegyek, no meg az elfogyasztott birkapörkölt-adagok ezt a mutatják.

ERDÉLYI ESZKIMÓ PÉTER
TÖRTÉNELEM-NÉPRAJZ
SZAKON VÉGZETT, FŐKÉNT
NÉPRAJZI TÉMÁJÚ DOKU-
MENTUMFILMEK KÉSZÍTŐJE

